

Sygn. akt: III AUa 1405/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

SSO del. Joanna Kasicka

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014 r. w Łodzi

sprawy **B. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o wypłatę świadczenia,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 10 czerwca 2013 r., sygn. akt: V U 503/13;

- 1. umarza postępowanie apelacyjne w zakresie należności głównej i odsetek do 19 lutego 2014 roku;**
- 2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) i oddala odwołanie w zakresie przyznania prawa do odsetek po 19 lutego 2014 roku.**

Sygn. akt III AUa 1405/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił E. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu wskazano, że orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z dnia 6 grudnia 2011 r. ubezpieczona nie została uznana za niezdolną do pracy.

W odwołaniu od decyzji E. S. wniosła o jej zmianę i przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z 24 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy zmienił decyzję ZUS i przyznał E. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy poczynając od 1 grudnia 2011 r. do 30 listopada 2013 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

E. S. urodziła się (...), ma wykształcenie podstawowe, pracowała jako pracownik produkcji transformatorów. Pobierała rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy do 30 listopada 2011 r.

Komisja lekarska ZUS, rozpoznając toczeń rumieniowy układowy, nadciśnienie tętnicze poddające się leczeniu, cukrzycę typu 2 bez powikłań narządowych, niedosłuch obustronny z wydolnym społecznie słuchem, bóle i zawroty głowy w wywiadzie, nie stwierdziła naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym długotrwałą niezdolność do pracy zgodnej z poziomem kwalifikacji zawodowych.

U ubezpieczonej stwierdzono cukrzycę typu 3, wyrównaną, niepowikłaną, dość znaczne upośledzenie słuchu lewego ucha skorygowane z bardzo dobrym skutkiem aparatem słuchowym, osłabienie niewielkie słuchu ucha prawego, toczeń rumieniowaty układowy. To ostatnie schorzenie skutkuje częściową niezdolnością do pracy. Naruszenie sprawności wynika w tym przypadku z dysfunkcji wielonarządowej spowodowanej tą wieloletnią chorobą autoimmunizacyjną a także jej leczeniem. Obecność zmian układowych nie budzi wątpliwości. Częste są objawy przewlekłego zmęczenia, osłabienie, niezdolność do koncentracji, okresowe stany gorączkowe i obniżonego nastroju, ból i obrzęki stawów, które przyczyniają się do niezdolności do pracy. Proces terapeutyczny jest przewlekły a stosowane leki tłumiące aktywność układu immunologicznego powodują szereg objawów ubocznych.

Dokonując oceny dowodów Sąd Okręgowy nie podzielił zastrzeżeń organu rentowego wystosowanych pod adresem opinii biegłej dermatolog, która postawiła wniosek o częściowej niezdolności do pracy odwołującej i nie znalazł podstaw dla powołania dowodu z opinii innego biegłego tej specjalności. Opinie dermatolog (główna i uzupełniająca) dają wystarczający obraz stanu zdrowia E. S. z punktu widzenia dominujących u niej schorzeń.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne. Przywołał art. 57 ust. 1 oraz art. 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Podkreślił, że przeprowadzone postępowanie dowodowe, a w szczególności dowód z opinii biegłej lekarz dermatolog, daje podstawę do uznania, iż wnioskodawczyni jest osobą częściowo niezdolną do pracy do 30 listopada 2013 r. W badaniu dermatologicznym rozpoznano u wnioskodawczyni toczeń rumieniowaty układowy. Naruszenie sprawności wynika z dysfunkcji wielonarządowej spowodowanej wieloletnią chorobą autoimmunizacyjną a także jej leczeniem. Obecność zmian układowych nie budzi wątpliwości. Objawy przewlekłego zmęczenia, osłabienia a także bóle i nawroty głowy, bóle i obrzęki stawów oraz stany gorączkowe są umotywowane w sposób nie budzący wątpliwości. Te dolegliwości spowodowały pierwotną dysfunkcję układu immunologicznego, występują w przebiegu toczenia układowego i sprawiają że wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy fizycznej, tj. zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, od 1 grudnia 2011 r. (daty złożenia wniosku i wyczerpania poprzedniego świadczenia) do 30 listopada 2013 r. (daty wskazanej przez biegłą dermatolog).

Apelację od wyroku złożył organ rentowy. Postawił zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, tj art. 57 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 59 ust. 1 pkt 2 i art. 12 ust. 1 i 2 oraz art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do renty, podczas gdy nie spełnia ona do tego warunków, gdyż nie jest niezdolna do pracy. W uzasadnieniu organ rentowy dodatkowo wskazał, że opinia biegłej dermatolog, na której oparł się Sąd Okręgowy, nie jest wystarczająca, bowiem biegła nie wskazała dysfunkcji narządów i układów skutkujących ograniczeniem sprawności organizmu a podnoszone objawy (zmęczenie, osłabienie) nie mają obiektywnego odzwierciedlenia. Nadto biegła jest specjalistką z zakresu dermatologii a w przypadku schorzeń autoimmunologicznych o charakterze układowym – wielonarządowym właściwym byłoby zasięgnięcie opinii przede wszystkim reumatologa, o co bezskutecznie wnioskował apelujący. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponowił w związku z tym wniosek o powołanie biegłego tej specjalności, jak również innego biegłego z zakresu dermatologii. Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny ustalił następujący stan faktyczny:

U E. S., urodzonej (...), mającej wykształcenie podstawowe, zatrudnionej jako pracownik produkcji transformatorów, występuje cukrzyca typu 3, wyrównana, niepowikłana, dość znaczne upośledzenie słuchu lewego ucha skorygowane z bardzo dobrym skutkiem aparatem słuchowym, osłabienie niewielkie słuchu ucha prawego, toczeń rumieniowaty układowy. Z punktu widzenia schorzeń diabetologicznych i laryngologicznych odwołująca nie jest niezdolna do pracy. Dermatologicznie toczeń skutkuje jedynie pojedynczymi zmianami skórnymi, które nie stanowią przeszkody

w wykonywaniu pracy. Nie występują powikłania narządowe w przebiegu tej choroby, objawia się ona głównie dolegliwościami bólowymi stawów, okresowo z obrzękami, jednakże bez utrwalonych sztywności i bez znacznej niepełnosprawności narządów ruchu. Występują bóle i zawroty głowy naczyniowo-ruchowe, brak jest danych świadczących o powikłaniach tocznia w zakresie układu nerwowego. U ubezpieczonej rozpoznano dyskretne ogniska niedokrwienne w płatach czołowych, są one jednak nieme klinicznie a neurologicznie, poza niewielkimi objawami, nie można stwierdzić uszkodzenia układu nerwowego. Nie wpływa ono w stopniu znaczącym na sprawność organizmu pod kątem wykonywania pracy.

(opinia biegłych k. 10 – 11 odwrót, k. 15 – 16 odwrót, 3 min. – 7 min. nagrania rozprawy z 23 kwietnia 2013 r., k. 122 – 123 odwrót, k. 129 – 132).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. 2009 r., Nr 153, poz. 1227 z zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który: jest niezdolny do pracy (pkt 1), ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy (pkt 2) a niezdolność do pracy powstała w określonych w ustawie okresach, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (pkt 3). Definicję pojęcia niezdolności do pracy zawiera art. 12 ustawy. Według tego przepisu niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zaś częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Ustalenie stopnia naruszenia sprawności organizmu mającego rzutować na brak zdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i może być poczynione tylko przez biegłych lekarzy, w dowodowej formie opinii. Ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy musi uwzględniać także inne elementy, w tym zwłaszcza poziom kwalifikacji ubezpieczonego, możliwości zarobkowania w zakresie tych kwalifikacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej). Ocena ta ma charakter prawny i dokonuje jej Sąd. Należy także zaznaczyć, że pojęcie „pracy zgodnej z kwalifikacjami” obejmuje zarówno kwalifikacje formalne (wykształcenie i przygotowanie zawodowe stwierdzone świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacje rzeczywiste (wiedza i umiejętności faktyczne).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy, określając stopień naruszenia sprawności organizmu wnioskodawczyni i jego wpływ na zdolność do pracy, oparł się na opiniach (głównej i uzupełniającej) biegłej dermatolog. Wskazała ona, że rozpoznany u odwołującej tocznia rumieniowaty układowy skutkuje naruszeniem sprawności wynikającym z dysfunkcji wielonarządowej spowodowanej wieloletnią chorobą autoimmunizacyjną a także jej leczeniem. Pojawiają się dobrze umotywowane objawy przewlekłego zmęczenia, osłabienia a także bóle i nawroty głowy, bóle i obrzęki stawów oraz stany gorączkowe. Te dolegliwości występują w przebiegu tocznia układowego sprawiają że wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy fizycznej, tj. zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. Organ rentowy podkreślał w apelacji, że opinie te nie są wystarczające bowiem w rzeczywistości nie wskazują dysfunkcji żadnego z narządów i układów u wnioskodawczyni, a nadto opisane przez biegłą objawy nie znajdują obiektywnego odzwierciedlenia. W związku z powyższym wnosił o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego tej specjalności. Podnosił również, że w przypadku chorób autoimmunologicznych o charakterze układowym – wielonarządowym przeważającą rolę winna pełnić opinia biegłego zajmującego się leczeniem tego rodzaju chorób – reumatologa, o co również wniósł w apelacji.

Sąd Apelacyjny dostrzega zasadność tych uwag. Istotnie bowiem biegła dermatolog nie wykazała na czym dokładnie polega naruszenie sprawności organizmu, a w przypadku schorzeń reumatologicznych w pełni zasadnym jest

skorzystanie w wiadomości specjalisty z tego zakresu. W związku z powyższym w toku postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji dopuścił dowód z opinii uzupełniającej dermatolog oraz opinii biegłego reumatologa. Specjalistka z zakresu dermatologii poświadczyła, że z powodu samych zmian skórnych odwołująca nie jest niezdolna do pracy, jednakże toczy rumieniowaty układowy jest chorobą ogólnonarządową. W jej przebiegu dochodzi do dysfunkcji licznych narządów, które oceniane całościowo skutkują niezdolnością do pracy. Leczenie choroby jest obciążające dla organizmu, powoduje liczne powikłania (cukrzyca, nadciśnienie), dolegliwości bólowe, zmęczenie, zaburzenia koncentracji. Główne dolegliwości pojawiają się ze strony narządów ruchu. Reumatolog nie potwierdził natomiast istnienia powikłań narządowych w przebiegu tocznia. Choroba ta objawia się głównie dolegliwościami bólowymi stawów, okresowo z obrzękami, jednakże specjalista podkreślił, że nie można zaobserwować utrwalonych sztywności i znacznej niepełnosprawności narządów ruchu. Zasugerował konieczność zasięgnięcia opinii neurologa pod kątem możliwych dysfunkcji układu nerwowego. Sąd Apelacyjny mając na względzie powyższe wskazanie dopuścił dowód z opinii biegłego tej specjalności. Neurolog wskazał na występowanie bólów i zawrotów głowy naczyniowo-ruchowych, podkreślił przy tym że brak jest danych świadczących o powikłaniach tocznia w zakresie układu nerwowego, rozpoznania takiego nie postawiono w trakcie ostatniej hospitalizacji w 2012 r. Rozpoznano u odwołującej dyskretne ogniska niedokrwienne w płatach czołowych, są one jednak nieme klinicznie a neurologicznie, poza niewielkimi objawami, nie można stwierdzić uszkodzenia układu nerwowego. Nie wpływa ono w stopniu znaczącym na sprawność organizmu pod kątem wykonywania pracy.

W świetle tak uzupełnionego materiału dowodowego Sąd Apelacyjny, odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, ustalił, że odwołująca nie doznaje naruszenia sprawności organizmu w stopniu, który uniemożliwiłby wykonywanie pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. Jak już wspomniano Sąd Okręgowy oparł się na opinii dermatolog. Biegła argumentowała, że choroba ogólnonarządowa jaką jest toczy prowadzi do dysfunkcji wielu narządów, a jego objawy dotyczące kilku układów organizmu choć same w sobie mogą nie powodować stanu niezdolności do pracy, to jednak oceniane całościowo skutek taki już wywierają. Niezależnie od ogólnej prawidłowości tej tezy, w niniejszej sprawie, w odniesieniu do odwołującej, nie znajduje ona potwierdzenia, nie jest przekonywująca. Dermatolog sama przyznała, że w zakresie jej specjalności – chorób skóry – toczy objawia się jedynie nielicznymi zmianami, które w żaden sposób nie oddziałują na możliwość wykonywania pracy. Podkreślała natomiast (ustna opinia – nagranie rozprawy apelacyjnej 3 min. – 7 min.), że główne dolegliwości dotyczą narządów ruchu, pojawiają się bóle i zawroty głowy. Biegły reumatolog nie potwierdził jednak by z tych przyczyn odwołująca doznawała znaczących przeszkód w pracy. Zaznaczył, że nie stwierdzono występowania powikłań narządowych w przebiegu tocznia, są dolegliwości bólowe stawów, okresowo z obrzękami, jednakże bez utrwalonych zniekształceń. Nie powodują one niepełnosprawności narządów ruchu w stopniu znacznym. Z punktu widzenia reumatologicznego nie można mówić o niezdolności do pracy. Ta konkluzja znajduje potwierdzenie w części opisowej opinii – w badaniu przedmiotowym biegły wskazał na obrzęki stawów, ich zniekształcenie ale jednocześnie zaznaczył, że zakres ich ruchomości został zachowany. Podobnie zachowana została siła mięśniowa, brak jest zaników mięśniowych, odwołująca porusza się sprawnie, zachowane zostały funkcje ręki tak w zakresie chwytu jak i ruchów precyzyjnych. Biegły zaznaczył przy tym, że o poprawie stanu zdrowia świadczy zmniejszenie w trakcie hospitalizacji w 2012 r. na oddziale reumatologicznym dawki leków sterydowych, która to dawka jest nadal obecnie podtrzymywana. Podobnie neurolog nie potwierdził, by występujące u wnioskodawczyni bóle i zawroty głowy naczyniowo-ruchowe lub też uszkodzenia układu nerwowego uniemożliwiłyby świadczenie pracy. Nie stwierdził występowania powikłań układu nerwowego w przebiegu tocznia rumieniowatego. Natomiast uwidocznione w badaniu NMR niewielkie ogniska niedokrwienne w płatach czołowych są nieme klinicznie i poza dyskretnymi objawami uszkodzenia nie można wykazać istnienia innych dysfunkcji tego układu. Konkludując neurolog nie stwierdził objawów uszkodzenia układu nerwowego, które by w znaczącym stopniu ograniczały sprawność organizmu. Również biegła diabetolog jak i laryngolog nie wskazały by cukrzyca typu 3 (bez powikłań) lub uszkodzenie słuchu (dobrze korygowane aparatem słuchowym) stanowiło przeszkodę w wykonywaniu pracy. Tym samym, skoro dermatolog twierdziła, że częściowa niezdolność do pracy wynika z oddziaływania choroby głównej – tocznia – na wiele układów organizmu, a biegli nimi się zajmujący nie stwierdzili by w zakresie ich specjalności dochodziło do tak znacznego naruszenia sprawności tychże układów, to nie można uznać jej tezy za przekonywującą. Innymi słowy wniosek tej specjalistki nie znajduje potwierdzenia w opiniach poszczególnych biegłych, w szczególności reumatologa i neurologa a na tej płaszczyźnie, zdaniem dermatolog, wnioskodawczyni

doznawała szczególnych dolegliwości uniemożliwiających jej pracę. Trzeba tu przy tym zauważyć, że biegła z zakresu dermatologii, zaznaczyła, że same zmiany skórne będące objawem toczenia, nie powodują niezdolności do pracy. Podsumowując – całość materiału dowodowego zebranego w sprawie nie pozwala ustalić by odwołująca była osobą częściowo niezdolną do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami. W tym zakresie opinia biegłego dermatolog, która jako jedyna postawiła wniosek tej treści, nie ma koniecznej mocy dowodowej.

W świetle tak ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 12 i art. 57 ustawy emerytalnej jawi się jako zasadny. Ubezpieczona nie jest bowiem częściowo niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 3, skoro nie można jej uznać za osobę która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, gdyż stwierdzona u niej choroba nie powoduje naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji. Tym samym nie spełnia koniecznego warunku wynikającego z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy i nie może nabyć prawa do przewidzianego w tym przepisie świadczenia. Odmowna decyzja ZUS była więc prawidłowa a odwołanie od niej powinno być oddalone. Z tych też względów, wobec zasadności apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego i orzekł jak w sentencji.